

Az élelmiszer termékekre vonatkozó horvát hatósági árszabályozás hatályba lépése

A horvát kormány múlt héten mutatta be átfogó intézkedéscsomagját, amely az energiaválság és az infláció negatív hatásait hivatott kezelni, a gáz és villamosenergia árszabályozásán, valamint az alapélelmiszerárak maximalizálásán keresztül. Jóllehet a csomag összességében támogató, pozitív visszhangot kapott, az élelmiszer ársapka meghatározása komoly ellentmondásokat, a szabályozás végrehajtása a kereskedők és termelők részéről erős tiltakozást váltott ki. A szakértők és a közvélemény is elégedetlen azzal, hogy az ársapkába bevont 9 termék a fogyasztói kosár kevesebb, mint 10%-át teszi ki. Másrészt, a kereskedők megoldást várnak arra, hogyan teljesítsék az árcsökkentést úgy, hogy azzal lényegében a beszerzési áron alul kell értékesíteni a szabályozott termékeket. A kormány múlt heti bejelentésével ellentétben a vonatkozó rendelet nem október 1-től, hanem már szeptember 10-ével hatályba lépett, ami tovább nehezíti a kereskedők helyzetét, mivel az átállásra nem hagyott időt a kormány.

A horvát kormány múlt héten mutatta be átfogó intézkedéscsomagját, amely az energiaválság és az infláció negatív hatásait hivatott kezelni, a gáz és villamosenergia árszabályozásán és az alapélelmiszerárak maximalizálásán keresztül. A kormány múlt heti bejelentésével ellentétben a vonatkozó rendelet nem októbertől, hanem szeptember 12-ével lépett hatályba. A szakértők és a közvélemény előtt sem világos az, hogy a Kormány miért pont azt a kilenc élelmiszert vonta hatósági ár alá, amelyek együttes részaránya a fogyasztói kosáron belül kevesebb, mint 10% (étolaj, 2,8%-os zsírtartalmú tartóstej, fehér liszt, sertés tarja, darált sertéshús, sertésoldalas, egész csirke, kristálycukor). A fogyasztói árindexben (Consumer Price Index – CPI) az élelmiszerek részaránya egyébként Horvátországban jóval magasabb (26%), az európai 17%-os értéknél.

No.	Megnevezés	Kiszerelés	Jelenlegi ár		Új ár		Változás (%)
			kuna	euró	kuna	euró	
1.	Napraforgó étolaj	1 l	19,99	2,65	15,99	2,12	-20
2.	Tartós tej (2,8% zsírtartalom)	1 l	9,99	1,33	7,39	0,98	-26
3.	Finomliszt (T-500)	1 kg	8,99	1,19	5,99	0,80	-33
4.	Durvaliszt (T-400)	1 kg	8,99	1,19	6,29	0,83	-30
5.	Fehér kristálycukor	1 kg	9,99	1,33	7,99	1,06	-20
6.	Csirke – egész	1 kg	34,99	4,64	24,99	3,32	-28
7.	Sertés nyakas	1 kg	37,99	5,04	24,99	3,32	-34
8.	Sertés oldalas – kicsontozott	1 kg	36,99	4,91	24,99	3,32	-32
9.	Darált hús (vegyes)	1 kg	49,40	6,56	32,99	4,38	-33

Horvátországban magas a húsfogyasztás (a horvát lakosság 20%-a mindennap eszik húst) de az összes húsarun belül a maximalizált árú termékek részaránya csak 7,5%, a kenyér és pékáru részaránya pedig csak 5,3%. A zöldségfélék ára, melyek 2,5%-kal szerepelnek a fogyasztói kosárban, nem lettek maximálva, de befagyasztották az étolaj árát, melynek részaránya csupán 1%. A kilenc élelmiszer árának maximalizálását mind a közvélemény, mind a gazdasági szakemberek értetlenül fogadták, ugyanis a Kormány a csomag bemutatása alkalmával nem tért ki arra, hogy a szóban forgó ársapka milyen hatással lesz egy átlagos horvát háztartás költségvetésére.

Az intézkedés ellen tiltakoznak a termelők és a kereskedők, melynek következménye lehet egy „szerbiai forgatókönyv”, vagyis, hogy a kereskedők a polcokról „leveszik” az ársapkás termékeket, melyeket már mai naptól maximalizált áron kellene árulniuk.

A kereskedők abban reménykedtek, hogy a jelenlegi árak kerülnek befagyasztásra és csak az árrésük lesz 5%-ra korlátozva, szemben a jelenlegi árak jelentős csökkentésével, ezért a Kormánytól garanciát kérnek, hogy nem lesznek megbüntetve azért, mert a beszerzési ár alatti áron árulják a maximalizált árú termékeket, valamint halasztást kérnek arra, hogy a különböző beszerzési árakat összehangolják az árrésükkel és a korlátozott árakkal. A világjárvány alatt bizonyos termékek ára maximalizálva volt, amelynek betartását folyamatosan ellenőrizték is, egy kereskedő céget pl. 300 ezer kunára (40 ezer euró), a maximalizált ár betartásáért felelős személyt pedig 70 ezer kunára (9300 euró) büntettek meg, mert az előírtnál magasabb áron árult maszkokat. Nagy problémát okoz, hogy a maximált hatósági árak a beszerzési ár alatt vannak, így a kereskedőknek új, alacsonyabb árakat kell kialakítaniuk a beszállítókkal. A termelők kompenzációt kérnek, mert csökkenteniük kell az átadási árakat a kereskedők felé.

A gazdasági elemzők szerint a kormányintézkedés egyik lehetséges következménye lehet, hogy a kereskedők a nem hatósági áras termékek árainak emelésével fogják kompenzálni az ársapkás termékeken jelentkező veszteségeket.

A **hústermelők** a Kormány támogatására számítanak, ugyanis a 9 maximált hatósági árú termék közül 4 hústermék, és az egyre növekvő termelési költségek mellett az árkorlátozás egy újabb nehézséget okoz számukra. A **tejtermelők** is elégedetlenek, ugyanis amikor a tej ára az üzletekben 4,5 kuna volt, akkor a tej literenkénti átvételi ára 2,5 kuna volt (0,33 euró), a fennmaradt 2 kunán (0,27 euró) osztoztak a tejgyárak és a kereskedők. Ma a tej átvételi ára 3 kuna (0,4 euró), az üzletekben pedig 9,90 kunáért (1,32 euró) árulják. Így a termelők (jogosan) kérik, hogy 7 kuna (0,93 euró) különbözetből ők is részesülhessenek.

A kormány hatósági áras intézkedését támogatja a Fogyasztóvédelmi Törvény is, mely kimondja, hogy az a kereskedő, aki nem tartja be az árkorlátozást, 100 ezer kuna (13 ezer euró), a maximalizált ár betartásáért felelős személy pedig 15 ezer kunáig (2 ezer euró) terjedő büntetés megfizetésére kötelezhető.

A horvát gazdasági tárca nyilatkozata szerint az intézkedések bevezetése előtt megbeszéléseket folytattak az összes piaci résztvevővel, akik „tisztában vannak a jelenlegi piaci helyzettel, és vállalják az intézkedések végrehajtásából adódó terheket, a legalacsonyabb árak biztosítása érdekében a horvát fogyasztók számára.”

Forrás: Magyarország Nagykövetsége, Horvátország